

საქართველოს უნივერსიტეტი
ბიზნესის და ადმინისტრაციულ მეცნიერებათა სკოლა
სადოქტორო პროგრამა: ბიზნესის ადმინისტრირება
ხელნაწერის უფლებით

კუჭაშვილი დათო

კრიზისულ პერიოდში მაკროგარემოს გავლენა ბიზნეს და ფინანსურ რისკებზე მსხვილ
კორპორაციებში (ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ინდუსტრიის მაგალითზე)

ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

„სადისერტაციო მაცნე“
(კვალიფიკაციის კოდი -ბიზნესის ადმინისტრირება)

თბილისი

2025

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია საქართველოს
 უნივერსიტეტის ბიზნესის და ადმინისტრაციულ მეცნიერებათა
 სკოლაში ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

საბჭოს წევრები:

საბჭოს თავმჯდომარე: ეკა გეგეშიძე, პროფესორი, დოქტორი.

სამეცნიერო ხელმძღვანელი-ნინო ჯღამაძე, პროფესორი, დოქტორი.

საბჭოს წევრი: გივი ლემონჯავა, პროფესორი, დოქტორი.

სადისერტაციო საბჭოში შემავალი ექსპერტები:

1. ნინო დავითაია, პროფესორი, დოქტორი.
2. მაია ჭიაბრიშვილი, პროფესორი, დოქტორი.
3. თეა კბილცეცხლაშვილი, აფილირებული ასოცირებული პროფესორი, დოქტორი.

დისერტაციის დაცვა შედგება 2025 წლის 25 მარტს, 16:00 სთ ზე, საქართველოს
 უნივერსიტეტი, მეოთხე კორპუსი, მესამე სართული, ოთახი 325.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება საქართველოს უნივერსიტეტის
 ბიბლიოთეკაში და ug.edu.ge-ზე;

სადისერტაციო მაცნე დაიგზავნა 2025 წლის 25 მარტს.

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი სუ-ს სადოქტორო პროგრამის მენეჯერი ნათია
 მანჯიკაშვილი

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

რისკი ადამიანის და ბიზნესის განუყოფელი ნაწილია, რადგან ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღება დაკავშირებულია სასურველ ან არასასურველ შედეგებთან. რისკის წყარო არის ნებისმიერი მოვლენა, რომლის მოხდენის შემთხვევაში კომპანია განიცდის ფინანსურ დანაკარგს, რომელმაც შესაძლოა გამოიწვიოს კომპანიის მსყიდველუნარიანობის შემცირება და ლიკვიდურობის რისკის ზრდა, რაც ნეგატიურად აისახება კომპანიის მიერ დასახულ სტრატეგიულ მიზნებზე და ამოცანებზე. ფინანსურ რისკებს და სხვადასხვა ტიპის კრიზისებს დიდი გავლენის მოხდენა შეუძლიათ სამეწარმეო საქმიანობის თითქმის ყველა სფეროზე. წარმოდგენილი ნაშრომი ეხება ამგვარი რისკების დადგომის პერსპექტივის გამოცნობას და მათი დადგომის შემთხვევაში, მოსალოდნელი შედეგების მართვას. ნაშრომში გაკეთებულია ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორის გლობალური ანალიზი, რომელიც მოიცავს: ვენახების, ღვინის წარმოების და მოხმარების მსოფლიო ბაზრის განვითარების ტენდენციებს და პერსპექტივებს. ამასთანავე გარდა ფინანსური და ბიზნეს რისკისა ნაშრომში შესწავლილია და შეფასებულია სხვა ტიპის რისკები და მათი გავლენა ღვინის ბიზნესზე.

კვლევის მიზნებს წარმოადგენს კრიზისული პერიოდის გავლენის შეფასება, ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების დარგში მოღვაძე კომპანიების დეფოლტის რისკზე და რისკის მართვის მოდელის შემუშავება, რომელიც უზრუნველყოფს ბიზნეს საქმიანობაში არსებითი განუსაზღვრელობების შედეგად წარმოქმნილი მნიშვნელოვანი რისკების იდენტიფიცირებას, რისკ ფაქტორის არსებობის დონის შეფასებით, კრიტერიუმებისა და ალგორითების გამოყენებით.

კვლევითი პროექტის ფარგლებში განხორციელდა, როგორც პირველადი ასევე მეორადი კვლევის მეთოდების გამოყენება, რომლის ფარგლებშიც შესწავლილ და გამოკვლეულ იქნა ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორი.

პირველადი კვლევის დროს გამოყენებულ იყო, როგორც თვისობრივი ასევე რაოდენობრივი კვლევის მეთოდები, რომელთა მეშვეობით დადგენილ და გაანალიზებულ იქნა, დაემუქრათ

თუ არა მსხვილი ბიზნესის მფლობელებს კრიზისულ პერიოდში (პანდემიის და რუსეთ უკრაინის ომის პერიოდები) ფინანსური რისკი და რა გამოწვევების წინაშე დადგნენ ისინი.

დეფოლტის რისკის შეფასება, ზემოთ ხსენებულ დარგში, განხორციელდა ბიზნეს და ფინანსური რისკების ანალიზის საფუძველზე.

ბიზნეს რისკების შესწავლა (ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ინდუსტრიისთვის) განხორციელდა, შემდეგი საკითხების და კრიტერიუმების გათვალისწინებით:

1. ბაზრის ტიპის დადგენა, თუ რომელი ტიპის ბაზარს განეკუთვნება ზემოთ ხსენებული დარგი და როგორია მათი მოგების მაქსიმიზაციის პირობა, მოკლევადიან და გრძელვადიან პერიოდში.
2. მომხმარებელთა ბაზრის ანალიზი- შესწავლილ იქნა, თუ რა ფაქტორები განაპირობებენ მომხმარებელთა ქცევას და როგორ შეიცვალა აღნიშნული პანდემიის და რუსეთ უკრაინის ომის პერიოდში.
3. გაყიდვების მოცულობის პროცენტული წილების განაწილება ადგილობრივ და საექსპორტო ბაზრებზე.
4. ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზრებზე მოთხოვნის ზრდის/კლების გამოძწვევი მიზეზების დადგენა.
5. ადგილობრივი და საექსპორტო ბაზრების ზრდის და კლების დინამიკების ანალიზი.
6. კონკურენციის დონის შეფასება ადგილობრივ ბაზარზე (შეფასების კრიტერიუმების სანახავდ იხილეთი ცხრილი 1).

ცხრილი 1: კონკურენციის შეფასების კრიტერიუმები

1) კონკურენცია გამყიდველებს შორის: ა) ინტენსიური; ბ) ზომიერი; გ) სუსტი.
2) დარგში ახალი კონკურენტის გამოჩენის საფრთხე: ა) წამოების მასშტაბზე ეკონომიის შეუძლებლობა;

ბ) ტექნოლოგიებსა და ნოუ-ჰაუს დაუფლებასთან დაკავშირებული სირთულეები;
გ) სწავლა/გამოცდილების ეფექტი;
დ) მომხმარებელთა მიმხრობა კონკრეტული ბრენდის მიმართ;
ე) კაპიტალდაბანდების სიდიდე;
ვ) მაკონტროლებელი ორგანოების მოქმედებები;
ზ) ტარიფები და არასატარიფო შეზღუდვები.
3) შემცვლელის გამოვლენის საფრთხე.
4) მომწოდებლის კონკურენტული ძალა.
5) მყიდველის კონკურენტული ძალა.

7. მსხვილი საექსპორტო ბაზრების ანალიზი- აღნიშნულის შეფასება განხორციელდა ბაზრის რისკიანობის და მიმზიდველიანობის პარამეტრების მიხედვით.

ფინანსური რისკის შეფასება განხორციელდა ფინანსური ანალიზის მეშვეობით, რომლის ფარგლებშიც შეფასდა:

- 1) ფინანსური მდგომარეობის ანალიზი;
- 2) ფინანსური შედეგების ანალიზი;
- 3) დაფინანსების წყაროების დინამიკა;
- 4) ფულადი სახსრების მოძრაობის ანალიზი.

კვლევის პროცესში, ფინანსური ანალიზის ჩატარების დროს მოხდა, როგორც ჰორიზონტალური ასევე ვერტიკალური სტრუქტურის ანალიზი. აგრეთვე გამოკვლეულ იქნა კომპანიების ძირითადი ფინანსური კოეფიციენტები, როგორებიცაა:

1. მიმდინარე და სწრაფი ლიკვიდურობის კოეფიციენტი;
2. სასაქონლო მარაგების ბრუნვის კოეფიციენტი;
3. დებიტორული დავალიანების ბრუნვის კოეფიციენტი;
4. სესხის გადახდისუნარიანობის კოეფიციენტი;
5. პროცენტის გადახდისუნარიანობის კოეფიციენტი;
6. წმინდა მოგების მარჟა;

7. უკუგება აქტივზე;
8. უკუგება ჩადებულ ინვესტიციაზე.

ცხრილი 2. ფინანსური რისკის შეფასება

ვერტიკალური ანალიზი (ხვ/წ-ის გადახრა)	ჰორიზონტალური ანალიზი (%-ცვლილება, ზრდის და კლების დინამიკები)	ფინანსური კოეფიციენტების ანალიზი:
1) აქტივების ვერტიკალური ანალიზი	აქტივების ჰორიზონტალური ანალიზი	1. მიმდინარე და სწრაფი ლიკვიდურობის კოეფიციენტები 2. სასაქონლო მარაგების ბრუნვის კოეფიციენტი 3. დებიტორიული დავალიანების ბრუნვის კოეფიციენტი 4. სესხის გადახდისუნარიანობის კოეფიციენტი
2) კაპიტალის და ვალდებულებების ვერტიკალური ანალიზი	კაპიტალის და ვალდებულებების ჰორიზონტალური ანალიზი	5. პროცენტის გადახდისუნარიანობის კოეფიციენტი 6. წმინდა მოგების მარჟა 7. უკუგება აქტივზე 8. უკუგება ჩადებულ ინვესტიციაზე.
3) მოგება-ზარალის ანგარიშგების	მოგება-ზარალის ანგარიშგების	

ვერტიკალური ანალიზი	ჰორიზონტალური ანალიზი	
------------------------	--------------------------	--

მაკროგარემოს შესასწავლად გამოყენებულ იყო მეორადი კვლევის მეთოდი, კერძოდ კი, ონლაინ ბაზები და საარქივო კვლევა. აგრეთვე განხორციელდა კვლევისთვის საჭირო ინფორმაციის მოძიება ლიტერატურიდან, მონაცემთა ბაზებიდან და სხვადასხვა წყაროებიდან. მაკროგარემოს შესასწავლად გამოყენებულ იქნა შემდეგი მაკრო ინდიკატორები: მშპ, უმუშევრობა, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები, მონეტარული სექტორი, ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსი, საგარეო ვაჭრობა, სახელმწიფო ვალი, საკრედიტო რეიტინგი და საქართველოს ადგილი საერთაშორისო რეიტინგებში.

კვლევითი პროექტის ფარგლებში შემუშავდა რისკის მართვის მოდელი, რომელიც უზრუნველყოფს შესაბამისი ნეგატიური მოვლენების იდენტიფიცირებას და მათი დადგომის შემთხვევაში გავლენის შეფასებას. ნაშრომში წარმოდგენილია ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორისთვის რისკის მართვის მოდელი, რომლის მეშვეობითაც შესაძლებელია არსებითი განუსაზღვრელობების შედეგად წარმოქმნილი არსებითი რისკების ბიზნესის მიერ დასახულ მიზნებსა და ამოცანებზე გავლენის შეფასება. ამასთანავე, აღნიშნული მოდელი შესაძლებელს ხდის განხორციელდეს რისკის მართვის პრიორიტეტების განსაზღვრის მიზნით რისკ ფაქტორის მნიშვნელობის დონის შეფასება კრიტერიუმებისა და ალგორითმების გამოყენებით.

რისკის მართვის მოდელის დაგეგმვა განხორციელდა შემდეგი პროცედურების და რისკ ფაქტორების გათვალისწინებით:

1. არსებითი განუსაზღვრელობების იდენტიფიცირება. ნაშრომის მიზნებიდან გამომდინარე იდენტიფიცირებულ იქნა არსებითი განუსაზღვრელობის შეფასების შემდეგი ინდიკატორები, რომლებიც გავლენას ახდენენ კომპანიის ფუნქციონირებადობის პრინციპზე:
 - 1.1. ფინანსური მოვლენები;
 - 1.2. საოპერაციო მოვლენები;
 - 1.3. სხვა მოვლენები.

2. თითოეული მოვლენის რისკის დონის განსაზღვრის მიზნით შესაბამისი რისკ ფაქტორის განსაზღვრა. ნაშრომის მიზნებიდან გამომდინარე თითოეული მოვლენისთვის იდენტიფიცირებულ იქნა რისკ ფაქტორის განსაზღვრის შემდეგი კრიტერიუმები:

1.1. ფინანსური მოვლენები:

- 1.1.1. ლიკვიდურობის შეფასება მოკლევადიან პერიოდში;
- 1.1.2. სწრაფი ლიკვიდურობის შეფასება;
- 1.1.3. სასაქონლო მარაგების ბრუნვა;
- 1.1.4. დებიტორული დავალიანების მდგომარეობა;
- 1.1.5. სესხის გადახდისუნარიანობა;
- 1.1.6. დაფინანსების წყაროების დინამიკები;
- 1.1.7. კრედიტორების მხრიდან ფინანსური მხარდაჭერის შეწყვეტის ნიშნები;
- 1.1.8. საოპერაციო საქმიანობასთან დაკავშირებული ფულადი სახსრების უარყოფითი ნაკადები;
- 1.1.9. მნიშვნელოვანი საოპერაციო ზარალი, ან შემოსავლების მიღებისათვის განკუთვნილი აქტივების ღირებულების მკვეთრი გაუფასურება;
- 1.1.10. დივიდენდების გაცემის ვადის გადაცილება ან გაცემის შეწყვეტა;
- 1.1.11. მოგების მარჟა.

1.2. საოპერაციო მოვლენები:

- 1.2.1. საერთაშორისო ბაზრებზე დამოკიდებულების ხარისხი;
- 1.2.2. რუსეთის ბაზარზე დამოკიდებულების ხარისხი;
- 1.2.3. უკრაინის ბაზარზე დამოკიდებულების ხარისხი;
- 1.2.4. ძირითადი საექსპოტო ბაზრის დაკარგვა;
- 1.2.5. ძირითადი ნედლეულის მომწოდებლის ან ლიცენზიის დაკარგვა;
- 1.2.6. კონკურენტის გამოჩენის საფრთხე.

1.3. სხვა მოვლენები:

- 1.3.1. კომპანიის მიმართ აღძრული სასამართლო პროცესი;
 - 1.3.2. ცვლილებები კანონში ან სახელმწიფო პოლიტიკაში, რაც სავარაუდოთ ნეგატიურ გავლენას იქონიებს ბიზნესზე;
 - 1.3.3. სტიქიური უბედურობების არასაკმარისი დაფარვა დაზღვევით.
3. რისკ ფაქტორის განსაზღვრული კრიტერიუმის მნიშვნელობის დონის დადგენის მიზნით შერჩეულ რისკ ფაქტორებისთვის არსებობის წონის მინიჭება- ჯამში ყველა რისკ ფაქტორის შეფასების კრიტერიუმების არსებობის წონის ჯამი უდრის 100%.
4. თითოეული რისკ ფაქტორისთვის კოეფიციენტის მნიშვნელობა განისაზღვრა 3 ბალიანი სისტემით, საიდანაც:
- 4.1. 1 ქულა დაბალ რისკიანი;
 - 4.2. 2 ქულა ზომიერ რისკიანი;
 - 4.3. 3 ქულა მაღალ რისკიანი.
5. თითოეული რისკ ფაქტორის განსაზღვრული კრიტერიუმის არსებობის წონის გამრავლება თითოეული რისკ ფაქტორის რისკის კოეფიციენტის მნიშვნელობის დონეზე რაც უდრის შეწონვის კოეფიციენტს. რაც უფრო ახლოს იქნება შეწონვის კოეფიციენტი ერთთან მით უფრო ნაკლებ რისკიანია თითოეული რისკ ფაქტორის კრიტერიუმის გავლენა ბიზნეს საქმიანობაზე და პირიქით.
6. რისკია მართვის მოდელის მატრიცის აგება- განისაზღვრა მთლიანი ბიზნესის და თითოეული რისკ ფაქტორის შეფასების კრიტერიუმის არსებობის და რისკიანობის დონის გავლენა ფუნქციონირებადობის პრინციპზე.

რისკ ფაქტორების შერჩევა და შეფასება:

ნაშრომის მიზნებიდან გამომდინარე, რისკის დონის შეფასებისას გამოყენებულ იქნა 20 რისკ ფაქტორის კრიტერიუმები. კომპანიის ფუნქციონირებადობის რისკის დონის განსაზღვრის მიზნით შერჩეულ თითოეულ რისკის ფაქტორების კრიტერიუმებს მიენიჭა არსებობის წონის პროცენტული მაჩვენებელი, რომელთა ჯამმა შეადგინა 100%:

ცხრილი 3. რისკ ფაქტორების შეფასების კრიტერიუმები

<i>N</i>	<i>რისკ ფაქტორების შეფასების კრიტერიუმები:</i>	<i>%</i>
	<i>ფინანსური მოვლენები:</i>	

1	ლიკვიდურობა მოკლევადიან პერიოდში	
2	სწრაფი ლიკვიდურობა	
3	სასაქონლო მარაგების ბრუნვა	
4	დებიტორული დავალიანების მაჩვენებელი	
5	სესხის გადახდისუნარიანობა	
6	დაფინანსების წყაროების დინამიკები	
7	კრედიტორების მხრიდან ფინანსური მხარდაჭერის შეწყვეტის ნიშნები	
8	საოპერაციო საქმიანობასთან დაკავშირებული ფულადი სახსრების ნაკადები	
9	შემოსავლების მიღებისათვის განკუთვნილი აქტივების ღირებულების ცვლილება	
10	დივიდენდების გაცემის ვადის გადაცილება ან გაცემის შეწყვეტა	
11	მოგების მარჟა	
	<i>საოპერაციო მოვლენები</i>	
12	საერთაშორისო ბაზრებზე დამოკიდებულების ხარისხი	
13	რუსეთის ბაზარზე დამოკიდებულების ხარისხი	
14	უკრაინის ბაზარზე დამოკიდებულების ხარისხი	
15	ძირითადი საექსპორტო ბაზრის დაკარგვა	
16	ძირითადი ნედლეული მომწოდებლის ან ლიცენზიის დაკარგვა	
17	კონკურენტის გამოჩენის საფრთხე	
	<i>სხვა მოვლენები</i>	
18	კომპანიის მიმართ აღმრული სასამართლო პროცესი	
19	ცვლილებები კანონში ან სახელმწიფო პოლიტიკაში, რაც სავარაუდოთ ნეგატიურ გავლენას იქონიებს ბიზნესზე	
20	სტიქიური უბედურობების არასაკმარისი დაფარვა დაზღვევით	
	<i>სულ</i>	100%

კვლევის მომდევნო ეტაპზე განხორციელდა კოეფიციენტების 3 ქულიანი სისტემის შერჩევა და თითოეული რისკ ფაქტორისათვის განისაზღვრა კოეფიციენტის მნიშვნელობის დონე:

1. ლიკვიდურობა მოკლევადინა პერიოდში - განსაზღვრავს, თუ რამდენად შესწევს უნარი ბიზნესს დაფაროს მიმდინარე ვალდებულებები მიმდინარე აქტივებით.

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
ერთი ან ერთზე მეტი	0,6-0,9	0,1-0,5

2. სწრაფი ლიკვიდურობის კოეფიციენტი- მოცემული კოეფიციენტი აღწერს, თუ რამდენად შესწევს კომპანიას უნარი ყველაზე ლიკვიდური აქტივებით დაფაროს მიმდინარე ვალდებულებები.

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
ერთი ან ერთზე მეტი	0,6-0,9	0,1-0,5

3. სასაქონლო მარაგების ბრუნვა- ასახავს, თუ რა სიხშირით იყიდება კომპანიის მარაგების საშუალო რაოდენობა წელიწადში.

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
ერთი ან ერთზე მეტი (360 დღეში ან უფრო სწრაფად ყიდის ერთ წელიწადში საშუალოდ მარაგებს)	0,6-0,9 (400-600 დღეში ყიდის ერთ წელიწადში საშუალოდ მარაგებს)	0,1-0,5 (720-3600 დღეში ყიდის ერთ წელიწადში საშუალოდ მარაგებს)

4. დებიტორული დავალიანების მაჩვენებელი- აფასებს, თუ რამდენად შეუძლია კომპანიას კრედიტორებისაგან ფულის მიღება, ანუ რამდენჯერ ჭირდება ფირმას დებიტორი, რომ გაყიდვები დააგენერიროს.

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
ერთი ან ერთზე მეტი (360 დღეში ან უფრო სწრაფად ეფარება დებიტორი)	0,6-0,9 (400-600 დღეში ეფარება საშუალოდ დებიტორი)	0,1-0,5 (720-3600 დღეში ეფარება საშუალოდ დებიტორი)

5. სესხის გადახდისუნარიანობა- ასახავს, თუ აქტივების რა ნაწილია დაფინანსებული სესხით.

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
1%-20%	21%-50%	51%-100%

(აქტივების 1%-20%-მდე დაფინანსებულია სესხით)	(აქტივების 21%-50%-მდე დაფინანსებულია სესხით)	(აქტივების 51%-100%-მდე დაფინანსებულია სესხით)
--	---	--

6. დაფინანსების წყაროების დინამიკები

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
დაფინანსების წყაროებში საკუთარი კაპიტალის ხვედრითი წილი აღემატება ვალდებულებების ხვედრით წილს	დაფინანსების წყაროებში საკუთარი კაპიტალის ხვედრითი წილი ტოლია ვალდებულებების ხვედრით წილისა	დაფინანსების წყაროებში საკუთარი კაპიტალის ხვედრითი წილი ნაკლებია ვალდებულებების ხვედრით წილზე

7. კრედიტორების მხრიდან ფინანსური მხარდაჭერის შეწყვეტის ნიშნები

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
არ შეინიშნება ფინანსური მხარდაჭერის შეწყვეტის ნიშნები	კომპანიის მიერ დაფინანსების მოძიება გართულებულია, თუმცა შესაძლებელი	შეინიშნება კრედიტორების მხრიდან ფინანსური მხარდაჭერის შეწყვეტა

8. საოპერაციო საქმიანობასთან დაკავშირებული ფულადი სახსრების ნაკადები

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
ბიზნესის ძირითად შემოსავლების მომტან საქმიანობასთან დაკავშირებული შემოსავალი მეტია გასულ ფულად სახსრებზე	ბიზნესის ძირითად შემოსავლების მომტან საქმიანობასთან დაკავშირებული შემოსავალი ტოლია გასულ ფულად სახსრებზე	ბიზნესის ძირითად შემოსავლების მომტან საქმიანობასთან დაკავშირებული შემოსავალი ნაკლებია გასულ ფულად სახსრებზე

9. შემოსავლების მიღებისათვის განკუთვნილი აქტივების ღირებულების ცვლილება

(პროცენტული მაჩვენებლების განსაზღვრა დამოკიდებულია სექტორის თვისებებზე)

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
არ განხორციელებულა აქტივების გაუფასურება	აქტივები გაუფასურდა უმნიშვნელოდ (1%-10%)	შეინიშნება აქტივების გაუფასურების მკვეთრი ზრდა (11%>)

10. დივიდენდების გაცემის ვადის გადაცილება ან გაცემის შეწყვეტა

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
არ განხორციელებულა დივიდენდების გაცემის შეწყვეტა	განხორციელდა დივიდენდების ვადის გადაცილება	განხორციელდა დივიდენდების შეწყვეტა

11. მოგების მარჟა

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
20% > ყოველი გაყიდული 100 ლარის ღირებულების პროდუქტი ბიზნეს უტოვებს 20 ლარს და მეტს	10%-20% ყოველი გაყიდული 100 ლარის ღირებულების პროდუქტი ბიზნეს უტოვებს 10 ლარიდან 20 ლარამდე	0%-9% ყოველი გაყიდული 100 ლარის ღირებულების პროდუქტი ბიზნეს უტოვებს 9 ლარს და ნაკლებს

12. საერთაშორისო ბაზრებზე დამოკიდებულების ხარისხი

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
ბიზნეს გააჩნია დივერსიფიცირებული საექსპორტო ბაზრები	პროდუქტის რეალიზაცია ხორციელდება ადგილობრივ ბაზარზე, თუმცა საექსპორტო ბაზრები არ არის დივერსიფიცირებული	პროდუქტის რეალიზაცია ხორციელდება მხოლოდ ადგილობრივ ბაზარზე

13. რუსეთის ბაზარზე დამოკიდებულების ხარისხი

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
--------	--------	--------

1%-29% (ექსპორტის 1%-29%-მდე მოდის რუსეთის ბაზარზე)	30%-49% (ექსპორტის 30%-49%-მდე მოდის რუსეთის ბაზარზე)	50% და მეტი (ექსპორტის 50%-ი და მეტი მოდის რუსეთის ბაზარზე)
---	---	---

14. უკრაინის ბაზარზე დამოკიდებულების ხარისხი

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
1%-9% (ექსპორტის 1%-9%-მდე მოდის უკრაინის ბაზარზე)	10%-29% (ექსპორტის 10%-29%-მდე მოდის უკრაინის ბაზარზე)	30% და მეტი (ექსპორტის 30%-ი და მეტი მოდის უკრაინის ბაზარზე)

15. ძირითადი საექსპორტო ბაზრის დაკარგვა

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
არ განხორციელებულა ძირითადი საექსპორტო ბაზრის დაკარგვა	განხორციელდა არა ძირითადი საექსპორტო ბაზრის დაკარგვა	განხორციელდა სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი ძირითადი საექსპორტო ბაზრის დაკარგვა

16. ძირითადი ნედლეულის მომწოდებლის ან ლიცენზიის დაკარგვა

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
ა) ბიზნესი მიმართავს ვერტიკალური ინტეგრაციის სტრატეგიას ბ) ბიზნესის მიერ არ განხორციელებულა ლიცენზიის დაკარგვა	ბიზნესი მიმართავს ჰორიზონტალური ინტეგრაციის სტრატეგიას, გამოვლინდა საწარმოოდ საჭირო ნედლეულის მოწოდების ხარვეზები.	ბიზნესი იყენებს ჰორიზონტალური ინტეგრაციის სტრატეგიას და დაკარგა ძირითადი მომწოდებელი და ლიცენზია

17. კონკურენტის გამოჩენის საფრთხე

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
ბაზარი იზრდება მოთხოვნის ზრდის ხარჯზე	ბაზარზე არ შეინიშნება მოთხოვნის ზრდა	ბაზარი მცირდება მოთხოვნის კლების გამო

18. კომპანიის მიმართ აღძრული სასამართლო პროცესი

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
კომპანიის მიმართ არ არის აღძრული სასამართლო პროცესი	კომპანიის მიმართ აღძრულია სასამართლო პროცესი, თუმცა არ განხორციელებულა ჯარიმის დაკისრება	კომპანიის მიმართ აღძრული სასამართლო პროცესი და დაეკისრა დიდი რაოდენობის ჯარიმის გადახდა

19. ცვლილებები კანონში ან სახელმწიფო პოლიტიკაში, რაც სავარაუდოთ ნეგატიურ გავლენას იქონიებს ბიზნესზე

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
არ განხორციელებულა ცვლილებები კანონში ან სახელმწიფო პოლიტიკაში, რაც ნეგატიურ გავლენას იქონიებდა ბიზნესზე	განხორციელდა ცვლილებები კანონში და სახელმწიფო პოლიტიკაში, რამაც უმნიშვნელო გავლენა იქონია ბიზნესზე	განხორციელდა ცვლილებები კანონში ან სახელმწიფო პოლიტიკაში, რამაც ნეგატიურ გავლენა იქონია ბიზნესზე

20. სტიქიური უბედურობების არასაკმარისი დაფარვა დაზღვევით

1 ქულა	2 ქულა	3 ქულა
არ ქონია ადგილი სტიქიურ უბედურებას	ადგილი ჰქონდა სტიქიურ მოვლენებს რამაც განაპირობა მოწოდების ხაზის შეფერხება, თუმცა განხორციელდა სტიქიური მოვლენების შედეგად წარმოქმნილი ხარჯების დაფარვა დაზღვევის მიერ	ა) ადგილი ჰქონდა სტიქიურ მოვლენებს რამაც განაპირობა მოწოდების ხაზის შეფერხება; ბ) არ იყო დაზღვევის მექანიზმი გამოყენებული

მეორე ჰიპოთეზის კვლევის საბოლოო ეტაპს წარმოადგენდა რისკის მართვის მოდელის მატრიცის აგება

ცხრილი 16: რისკის მართვის მოდელის მატრიცის მაგალითი

N	რისკ ფაქტორი	არსებობის წონა	კოეფიციენტის მნიშვნელობა	შეწონვის კოეფიციენტი
1	X	20%	1	0,2
2	Y	30%	2	0,6
3	T	30%	3	0,9
4	Z	20%	2	0,4
	სულ	100%		2,1

1. შეწონვის კოეფიციენტი= არსებობის წონა * კოეფიციენტის მნიშვნელობაზე
2. მომდევნო ეტაპს წარმოადგენს თითოეული რისკ ფაქტორის შეწონვის კოეფიციენტის დაჯამება, თუ:
 - ჯამი 1,5-ზე ნაკლებია, ბიზნესი ნაკლებ რისკიანია და ფუნქციონირებადობის პრინციპს საფრთხე არ ემუქრება
 - ჯამი 1,5-დან 2-მდეა, ბიზნესი საშუალო რისკიანი და ფუნქციონირებადობის პრინციპს საფრთხე მოკლევადიან პერიოდში არ ემუქრება
 - ჯამი 2-დან 3-მდეა, ბიზნესი მაღალ რისკიანი და ფუნქციონირებადობის პრინციპი რისკის ქვეშაა.

კვლევამ დაადასტურა, რომ კრიზისულ პერიოდში დეფოლტის რისკის ზრდის წინაპირობაა, დარგში არსებული კონკურენციის მაღალი დონე, დაფინანსების წყაროებში ვალდებულებების ხვედრითი წილის მაღალი მაჩვენებელი, მარაგების და დებიტორული დავლაიანების კოეფიციენტების ზრდის დინამიკა.

კვლევის საფუძველზე მიღებული მონაცემების ანალიტიკური და სტატისტიკური დამუშავების შედეგად შემუშავდა წინადადებები და რეკომენდაციები საქართველოს ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ინდუსტრიაში არსებული სიტუაციის გასაუმჯობესებლად, მათ შორის: დეფოლტის რისკის შესამცირებლად ახალი ბაზრების ათვისება და ექსპორტის დივერსიფიკაციის აუცილებლობა; თავის შეკავება უცხოურ ვალუტაში დომინირებად

კრედიტებზე; დეფოლტის რისკის შემცირების მიზნით დაფინანსების სტრუქტურაში ვალდებულებების ხვედრითი წილის შემცირება და სწრაფი ლიკვიდური აქტივების მოცულობების ზრდა; რუსეთის ბაზარზე დამოკიდებულების ხარისხის შემცირების მიზნით, მაღალხარისხიანი ღვინის წარმოების ზრდა. აღნიშნული და არა მხოლოდ, დეტალური ინფორმაცია იხილეთ ნაშრომში.

კვლევის შედეგები ხელს შეუწყობს ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორში მოღვაძე კომპანიებს დეფოლტის რისკის მართვაში. რეკომენდაციებისა და წინადადებების შეთავაზება მოხდება დაინტერესებული მხარეების, სახელმწიფო პოლიტიკის გამტარებლების, ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ინდუსტრიაში ჩართული მეწარმე-სუბიექტებისათვის. შეთავაზებული რეკომენდაციების პრაქტიკაში დანერგვა საშუალებას მისცემს მეწარმეებს ეფექტურად გაუმკლავდნენ წარმოქმნილ გამოწვევებს და მომხმარებლების მოთხოვნებისა და სურვილების მაქსიმალურად გათვალისწინებით შეიმუშაონ სტრატეგიები ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორში რისკის მართვის პროცესის გასაძლიერებლად.

სადოქტორო ნაშრომი შედგება 256 გვერდისგან და მოიცავს მიმოხილვას, სარჩევს, შესავალს, 7 თავს, დასკვნებსა და რეკომენდაციებს, 1 დანართს. ნაშრომში ასევე მოცემულია 99 ცხრილი და 4 ილუსტრაცია. ნაშრომს თან ახლავს გამოყენებული ლიტერატურის სია.

შინაარსი

შესავალი	19
თავი 1. ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ბაზრის გლობალური ანალიზი	20
თავი 2. ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ბაზრის მოგების მიღების მაქსიმიზაციის პირობები	22
თავი 3. საქართველოს ეკონომიკა პანდემიის და რუსეთ-უკრაინის ომის პერიოდში	23
თავი 4 . რუსეთ-უკრაინულ ომის გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე	27
თავი 5. სახელმწიფო ბიუჯეტის გავლენა ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორზე	28
თავი 6 . ფინანსური რისკების შეფასება	29
თავი 7. პანდემიის და რუსეთ-უკრაინის ომის პერიოდში, არსებითი განუსაზღვრელობების გავლენა სს „თბილღვინო“-ს და შპს „ასკანელი ძმები“-ს ფუნქციონირებადობის პრინციპზე	30
დასკვნა	31
დისერტაციის თემასთან დაკავშირებული პუბლიკაციის ნუსხა	34

შესავალი

ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორის განვითარება საქართველოს ეკონომიკისთვის სტრატეგიულად მნიშვნელოვან ამოცანას წარმოადგენს, რათა განხორციელდეს ეკონომიკის დივერსიფიკაცია და ტურიზმის სექტორზე დამოკიდებულების ხარისხის შემცირება.

ბიზნესისთვის კრიზისი ასოცირდება გაურკვეველ და მნიშვნელოვან მოვლენასთან, რომელიც საფრთხეს უქმნის ორგანიზაციის საოპერაციო, რეპუტაციულ და ფინანსურ სტაბილურობას, რაც ნეგატიურად აისახება კომპანიის უწყვეტ განვითარებაზე. კრიზისულ პერიოდში, ბიზნესის ფუნქციონირებადობის პრინციპის დასაცავად მნიშვნელოვანია ხელმძღვანელების მხრიდან სწრაფი და ეფექტური რეაგირების განხორციელება.

კრიზისულ პერიოდში, ფინანსური სექტორი განიცდის ტალღოვან ეფექტს, ვალუტის რყევებით, ბაზრის ცვალებადობით და საპროცენტო განაკვეთების ცვლილებებით, რომლებიც გავლენას ახდენენ ბიზნესის დაფინანსების სტრუქტურაზე. კომპანიები, რომლის დაფინანსების დიდი წილი მოდის საერთაშორისო ბაზარზე, იძულებულნი ხდებიან სწორად და ეფექტურად მართონ თავიანთი ფინანსური პორტფელი, რათა შეარბილონ პოტენციური ზარალი. რუსეთ-უკრაინის ომი მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს გლობალურ ბიზნეს გარემოზე, ფინანსურ და ბიზნეს რისკებზე.

კოვიდ 19-ის მიერ გამოწვეულმა პანდემიამ რადიკალურად შეცვალა ბიზნეს გარემო და საზოგადოების ცხოვრების რითმი. პანდემიამ მნიშვნელოვანი ზიანი მიაყენა მაკროგარემოს, რაც თავის მხრივ, ნეგატიურად აისახა „ბიზნეს კლიმატზე“ და საზოგადოების კეთილდღეობაზე.

კრიზისულ პერიოდში, ბიზნესისთვის არასასურველი შედეგების დადგომა დაკავშირებულია შიდა და გარე რისკებთან. ქვეყნის ძირითადი მაკრო ინდიკატორების გაუარესებამ განაპირობა გარე რისკების ზრდა, რამაც გამოიწვია მცირე და მსხვილი კომპანიების შიდა რისკების ზრდა. კერძოდ, გაზრდილმა კონკურენციამ, ეკონომიკის ზრდის უარყოფითმა მაჩვენებელმა და გაუარესებულმა სოციალურმა მდგომარეობამ განაპირობა ტრანსპორტირების, მომარაგების, საწარმოო და საოპერაციო რისკების ზრდა, რამაც გამოიწვია ბიზნესის ფუნქციონირებადობის პრინციპის კითხვის ნიშნის ქვეშ დაყენება.

თავი 1 ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ბაზრის გლობალური ანალიზი

მსოფლიოში, 2022 წელი დაიწყო მაღალი ინფლაციის მაჩვენებლით, ენერგეტიკული კრიზისით (რუსეთ-უკრაინის ომის გამო) და გლობალური მიწოდების ჯაჭვის ჩამოშლით. აღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით ღვინის ფასი ბაზარზე მნიშვნელოვნად გაიზარდა, რამაც განაპირობა ალკოჰოლური სასმელების მოხმარების უმნიშვნელო კლება.

2022 წელს 2020 წელთან შედარებით ვენახების მსოფლიო ფართობი ყოველწლიურად ხასიათდება კლების ტენდენციით, კერძოდ: 2022 წელს 2020 წელთან შედარებით ვენახების ფართობი შემცირდა 0,5 მლნ ჰექტარით, ანუ 0,7%-ით. კლების უმთავრეს მიზეზს წარმოადგენდა ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ესპანეთში, არგენტინაში, მოლდოვაში და თურქეთში ვენახების ფართობების შემცირება, თუმცა ისეთ ქვეყნებში როგორცაა ინდოეთი, რუსეთი და ბრაზილია ვენახების ფართობი იზრდებოდა. 2023 წელს ვენახების მსოფლიო ფართობმა კვლავ განაგრძო კლება და 2020 წელთან შედარებით შემცირებულია 2,04%-ით.

მსოფლიო ღვინის წარმოების ბაზარი, ბოლო 3 წლის განმავლობაში (2020-2023) ხასიათდება კლების ტენდენციით, კერძოდ კი: ღვინის წარმოება შემცირდა 25 მილიონი ჰექტოლიტრით, ანუ 9,5%-ით. აღნიშნული კლების ტენდენციის შენარჩუნების განმაპირობებელი ფაქტორები გახლდათ გაუარესებული კლიმატური პირობები (გვალვა, სეტყვა, დიდი რაოდენობით მოსული ნალექი, ხანძარი), სოკოვანი დაავადებები და ვენახების ფართობების შემცირება. 2022 წელს მსოფლიო ღვინის წარმოებამ შეადგინა 258 მილიონი ჰექტოლიტრი რაც 3 მილიონი ჰექტოლიტრით ნაკლებია 2021 წელთან შედარებით. 2023 წელს 2022 წელთან შედარებით ღვინის წარმოება შემცირდა 21 მილიონი ჰექტოლიტრით, 8,1%-ით.

ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების მოხმარება, 2023 წელს წინა წელთან შედარებით შემცირებულია 11 მილიონი ჰექტოლიტრით, დაახლოებით 4,7%-ით, რომლის გამომწვევი ძირითადი მიზეზებია:

1. რუსეთ-უკრაინის ომი და მის მიერ გამოწვეული ენერგეტიკული კრიზისი;
2. მიწოდების ჯაჭვის შეფერხება, რამაც განაპირობა ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების წარმოების ხარჯების მკვეთრი ზრდა, რაც აისახა პროდუქტზე ფასების მატებით;
3. ვენახების ფართობების შემცირება, რამაც განაპირობა ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების წარმოების მოცულობის კლება;

4. პანდემიის პერიოდში მოსახლეობის კეთილდღეობის გაუარესება, რამაც გამოიწვია ღვინისა და ალკოჰოლურ სასმელების ბაზარზე ნაკლები აქტიურობა, რაც აისახა ბაზარზე მოთხოვნის კლებით. საკარანტინო ზომების დაწესებამ, ტურისტების ნაკადების შემცირებამ და სარეალიზაციო არხების დახურვამ განაპირობა ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ბაზრის შემცირება და მწარმოებლებს შორის კონკურენციის მკვეთრი ზრდა.

*თავი 2. ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ბაზრის მოგების მიღების მაქსიმიზაციის
პირობები*

ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ბაზარი განეკუთვნება მონოპოლისტური კონკურენციის საბაზრო სისტემას, რადგან:

1. დარგში არსებული კომპანიები ყიდნიან პროდუქციას, რომელიც ოდნავ მაინც განსხვავდება კონკურენტების შეთავაზებებისაგან. კერძოდ კი, ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ბაზარზე პროდუქტები განსხვავდებიან ერთმანეთისგან: დამკვლევით, დამზადების ტექნოლოგიით, ფერით, არომატით, გემოთი, ხარისხით, ალკოჰოლის შეცვლადობით და ა.შ.
2. ბაზარზე მრავალი გამყიდველია რის გამოც, ბაზარი გაჯერებულია, რადგან მოთხოვნის და მიწოდების მაჩვენებლები გაწონასწორებულია.

ბაზრის თვისებებიდან გამომდინარე, ალკოჰოლური სასმელების მწარმოებლები მოკლევადიან პერიოდში იღებენ მოგებას იმ შემთხვევაში, როდესაც ფასი მეტია საშუალო-მთლიან დანახარჯზე ($P > ATC$), ხოლო განიცდიან ზარალს, როდესაც ფასი ნაკლებია საშუალო-მთლიან დანახარჯზე ($P < ATC$).

გრძელვადიან პერიოდში, რადგან ალკოჰოლური სასმელების ბაზარი მონოპოლისტური კონკურენცისაა, კომპანიების მოგება ნულოვანია, რადგან ბაზრის თვისებებიდან გამომდინარე ფასი საშუალო ზღვრული დანახარჯის ტოლია ($P = ATC$).

თავი 3. საქართველოს ეკონომიკა პანდემიის და რუსეთი უკრაინის ომის პერიოდში

2019 წლიდან 2021 წლამდე საქართველოში იზრდება სოციალურ დაუცველთა რაოდენობა. კერძოდ კი, 2019 წელთან შედარებით 2021 წელს საარსებო შემწეობის მიმღებთა რაოდენობა გაიზარდა 215 794 ადამიანით, ანუ 50,4%-ით, ხოლო 2020 წელს 2019 წელთან შედარებით (პანდემიის დაწყებიდან ერთ წელიწადში), სახელმწიფოს დახმარების იმედათ დარჩენილი მოსახლეობის რაოდენობა გაიზარდა 97 225 ადამიანით, ანუ 22,7%-ით. 2021 წელს საარსებო შემწეობის მიმღებთა რაოდენობამ შეადგინა 643 167 ადამიანი, რაც მთლიანი მოსახლეობის თითქმის 16%-ს შეადგენდა. გარდა ზემოთხსენებულისა აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ რუსეთ-უკრაინის ომის პერიოდში, აღნიშნულმა მაჩვენებელმა განაგრძო ზრდა და 2023 წლის მარტის თვეში 2022 წელთან შედარებით საარსებო შემწეობის მიმღებთა რაოდენობა გაიზარდა 26 577 ადამიანით, 4%-ით (www.socialjustice.org.ge, 2023 წელი). 2023 წელს სოციალურ შემწეობის მიმღებთა რაოდენობა ისტორიულ მაქსიმუმზეა და მთლიანი მოსახლეობის 18%-ს შეადგენს, რაც 0,6%-ით აღემატება 2022 წლის მაჩვენებელს.

პანდემიის დაწყებიდან ერთ წელიწადში საქართველოს ეკონომიკის ზრდამ შეადგინა -6,8%, რომლის გამომწვევი მიზეზები იყო: ტურიზმის სექტორის „ჩამოშლა“, ექსპორტის მოცულობის შემცირება, ეროვნული ვალუტის გაუფასურება, საზოგადოების შემოსავლების შემცირება, ბაზრებზე მოთხოვნის კლება და ა.შ. კოვიდ 19-ის პერიოდში (2020 წელი) ეკონომიკის შემცირებამ 5%-დან -6,8%-მდე გამოიწვია საარსებო შემწეობის მიმღებთა რაოდენობის ზრდა 22,7%-ით (97225 ადამიანით). 2021 წელს დაფიქსირდა საქართველოს ეკონომიკის გაჯანსაღების ტენდენციები, რის შედეგადაც მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდამ შეადგინა 10,4%, ხოლო 2022 წლის იანვარ-ივნისში ეკონომიკურმა ზრდამ შეადგინა 10,5%. რუსეთ-უკრაინის ომის შედეგებმა ნეგატიური ზეგავლენა მოახდინა საქართველოს ეკონომიკაზეც, კერძოდ აღნიშნული მოვლენის დაწყებიდან ერთ წელიწადში საქართველოს ეკონომიკა შემცირდა 3,5%, რომლის გამომწვევი ძირითადი მიზეზები გახლდათ: საინვესტიციო საქმიანობების, სავაჭრო ბალანსის და უკრაინის ეკონომიკის მკვეთრი შემცირება. პანდემიის დაწყებიდან ერთ წელიწადში მთლიანი შიდა პროდუქტი ერთ სულ მოსახლეზე შემცირდა 441\$-ით, რაც ნიშნავს, რომ 2020 წელს 2019 წელთან შედარებით საქართველოში მცხოვრები ერთი ადამიანი საშუალოდ 441\$-ით უფრო ნაკლებ საბოლოო პროდუქციას და მომსახურებას აწარმოებდა ქვეყნის საზღვრებს შიგნით, ვიდრე ეს იყო

პანდემიის დაწყებამდე, ხოლო 2021 წელს მშპ ერთ სულ მოსახლეზე 2020 წელთან შედარებით გაიზარდა 17,8%-ით, რაც დადებით მოვლენად შეიძლება ჩაითვალოს. რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყებიდან ერთ წელიწადში მშპ ერთ სულ მოსახლეზე გაიზარდა 1 487,8 აშშ დოლარით მაშინ, როდესაც საქართველოს ეკონომიკა აღნიშნულ პერიოდში შემცირდა 3,5%-ით.

დასაქმების დონე ეკონომიკური ზრდის წინაპირობაა, რადგან რაც უფრო მეტი ადამიანია დასაქმებული, მით უფრო მეტად იზრდება აქტიურობა ბაზრებზე, რაც იწვევს მოთხოვნის ზრდას საქონელზე/მომსახურებაზე. პანდემიის პერიოდში საზოგადოების დიდი ნაწილი დარჩა უმუშევარი, ხოლო რაც შეეხება რუსეთ-უკრაინის ომს, აღნიშნულს გავლენა უმუშევრობის მაჩვენებელზე არ მოუხდენია, რაზეც მეტყველებს შემდეგი სტატისტიკა, რომ: რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყებიდან ერთ წელიწადში უმუშევრობის მაჩვენებელი შემცირდა 0,9%-ით, ხოლო 2024 წლის მეორე კვარტლის მდგომარეობით საქართველოში უმუშევრობის დონემ ისტორიულ მინიმუმს მიაღწია და 13,7% შეადგინა (www.geostat.ge, 2024 წელი).

პანდემიის დაწყებიდან ერთ წელიწადში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები წინა წელთან შედარებით შემცირდა 57,2%-ით და შეადგინა 572 მლნ. აშშ დოლარი, რაც გამოწვეული იყო: ბიზნეს გარემოს გაუარესებით, ეკონომიკური აქტივობების შემცირებით, ფინანსური და სავალუტო რისკების ზრდით (www.economy.ge, 2024 წელი). 2022 წლის პირველ კვარტალში პირდაპირმა უცხოურმა ინვესტიციებმა რეკორდულ მაჩვენებელს მიაღწია და შეადგინა 568,2 მლნ. აშშ. დოლარი, რაც 4-ჯერ აღემატება 2021 წლის პირველი კვარტლის მონაცემებს. მიუხედავად ზემოთ ხსენებულისა, რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყებიდან ერთ წელიწადში, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები შემცირდა 503 მლნ აშშ დოლარით, 24%-ით, რაც ნეგატიურად აისახა ეროვნული ვალუტის გაცვლის კურსზე (www.economy.ge, 2024 წელი).

პანდემიის პერიოდში საქართველოში ინფლაციის ზრდის ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი იყო მსოფლიოში ფართო მოხმარების პროდუქტებზე ფასების ზრდა. ეროვნული ბანკის ერთ-ერთი მთავარი ამოცანაა ინფლაციის ზომიერი მაჩვენებლის შენარჩუნება, რათა არ მოხდეს საზოგადოების ცხოვრების დონის და კეთილდღეობის გაუარესება. სებ-ის მიერ ინფლაციაზე ზემოქმედების ბერკეტი მონეტარული პოლიტიკის (რეფინანსირების) განაკვეთი. 2020 წლის 29 იანვარიდან 2020 წლის 9 დეკემბრის ჩათვლით მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი

შემცირდა 9%-დან 8%-მდე, ხოლო რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყებიდან ერთ წელიწადში რეფინანსირების განაკვეთი შემცირდა 11%-დან 9,5%-მდე (www.nbg.gov.ge, 2024 წელი).

2020 წელს საქართველოს საგარეო სავაჭრო ბრუნვამ პანდემიის დაწყებიდან ერთ წელიწადში (2019 წელთან შედარებით) შემცირდა 14,8%-ით და შეადგინა 11 347,7 მლნ. აშშ დოლარი. საგარეო სავაჭრო ბრუნვის შემცირების მიზეზებია ექსპორტის 12%-ით და იმპორტის 15,9%-ით შემცირება (www.economy.ge, 2020 წელი). რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყებიდან ერთ წელიწადში საგარეო სავაჭრო ბრუნვამ შეადგინა 21 690 მლნ აშშ დოლარი, რაც 2022 წლის მაჩვენებელს აღემატება 2 559 მლნ აშშ დოლარით. საგარეო სავაჭრო ბრუნვის ზრდის მიზეზებია ექსპორტის 9%-ით და იმპორტის 15%-ით ზრდა (www.economy.ge, 2024 წელი).

საქართველოში დაფიქსირებული კოვიდ ინფექციის პირველი შემთხვევის შემდეგ აქტიური სახე მიიღო ლარის გაუფასურების პროცესმა, რადგან თებერვლის თვიდან დაიწყო ტურისტების, ექსპორტის და გზავნილების მოცულობების მკვეთრი შემცირება, რამაც გამოიწვია უცხოური ვალუტის შემოდინების შეფერხება. რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყებიდან ერთ წელიწადში ეროვნული ვალუტის ყველაზე მაღალი გაცვლითი კურსი დაფიქსირდა 3,4019 (www.lari.ge, 2024 წელი), რომლის ძირითადი გამომწვევი მიზეზი გახლდათ, რუსეთ-უკრაინის ომის შედეგად აღნიშნული ქვეყნებიდან გზავნილების და ექსპორტის მაჩვენებლების მკვეთრი ვარდნა.

სახელმწიფო ვალის მოცულობა პანდემიის პერიოდში მკვეთრად გაიზარდა და შეადგინა (მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით) 62,8% (www.economy.ge, 2024 წელი).

პანდემიისგან განსხვავებით, რუსეთ-უკრაინის ომს არ მოახდენია გავლენა ფისკალურ სექტორზე, კერძოდ: 2022-2023 წლებში, მთავრობის ვალი მშპს-თან მიმართებით შემცირდა 0,8%-ით და 38,4% შეადგინა (www.economy.ge, 2024 წელი).

ქვეყნის საკრედიტო რეიტინგის შემცირებას უფრო ნეგატიური შედეგი აქვს ქვეყნის ეკონომიკაზე ვიდრე მის გაზრდას პოზიტიური, ანუ საკრედიტო რეიტინგის შემცირება უფრო მეტად ზრდის ქვეყნის დეფოლტის რისკს. რაც უფრო მაღალია საკრედიტო რეიტინგი მით უფრო მეტია ქვეყნის წვდომა საერთაშორისო საფინანსო ბაზრებთან და უცხოურ ინვესტიციებთან. 2020 წლის აგვისტოში S&P და Fitch-მა საქართველოს საკრედიტო რეიტინგი უცვლელი დატოვა. S&P-ის მიხედვით „BB” სტაბილური პერსპექტივით, Fitch-ის მიხედვით „BB” ნეგატიური პერსპექტივით (www.bm.ge, 2024 წელი). მიუხედავად რუსეთ-

უკრაინის ომისა 2024 წლის მდგომარეობით საქართველოს საკრედიტო რეიტინგი გაუმჯობესდა და Fitch-ის მიხედვით შეფასდა „BB” სტაბილური პერსპექტივით (www.1tv.ge, 2024 წელი). პოზიტიური ტენდენციის გამომწვევი ძირითადი მიზეზი გახლდათ, 2024 წელს 2020 წელთან შედარებით, მთავრობის ვალის შემცირება მშპს-თან მიმართებით 21,2%-ით (www.economy.ge, 2023 წელი). 2020 წლიდან მოყოლებული, გეოპოლიტიკური დაძაბულობის მიუხედავად საქართველოს სავერენული რეიტინგების გაუარესება არ ფიქსირდება.

თავი 4. რუსეთ-უკრაინის ომის გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე

2022 წლის 24 თებერვალს რუსეთმა უკრაინაში ფართომასშტაბიანი ომი წამოიწყო, რომელიც დღემდე გრძელდება. სხვა ქვეყნებთან განსხვავებით, რუსეთ-უკრაინის ომი საქართველოსთვის მეტად უფრო სახიფათო და მტკივნეულია, არა მარტო ფინანსური და ეკონომიკური კუთხით, არამედ ისტორიული კავშირების გამო, როგორც უკრაინასთან, ისე რუსეთთან. რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყების პირველივე კვირა ნეგატიურად აისახა, როგორც რუსულ რუბლსა, ასევე ქართულ ლარზე, კერძოდ: ლარი დოლართან მიმართებით გაუფასურდა 12 თეთრით.

რუსეთ-უკრაინის ომს საქართველოს ეკონომიკაზე სამი ძირითადი მიმართულებით აქვს ნეგატიური გავლენა:

1. უკრაინაც და რუსეთის საქართველოსთვის სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი ფინანსური პარტნიორები არიან, რის გამოც ხორციელდება ფულადი გზავნილების, ვაჭრობის და ტურიზმის კუთხით მნიშვნელოვანი შემოსავლების დაკარგვა. თავის მხრივ ბიუჯეტის შემოსულობების კლება საქართველოსთვის განაპირობებს მნიშვნელოვანი პროექტების განხორციელების შეფერხებას.
2. კონფლიქტი არის შავი ზღვრის რეგიონში, რის გამოც რეგიონები ინვესტორებისთვის მიმზიდველი არ არის, პოლიტიკური რისკის ზრდის გამო.
3. რუსეთისთვის დაწესებულ სანქციებს მთლიანად მსოფლიო ეკონომიკაზე აქვს უარყოფითი გავლენა, რაც საქართველოს ეკონომიკასაც აზარელებს.

თავი 5. სახელმწიფო ბიუჯეტის გავლენა ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორზე

პანდემიის დაწყებიდან ერთ წელიწადში (2020 წელს) ბიუჯეტის დეფიციტი საბაზისო წელთან შედარებით გაიზარდა 462%-ით, ხოლო წინა წელთან მიმართებით 191%-ით. მიუხედავად ზემოთ ხსენებულისა, 2020 წელს ბიუჯეტიდან გამოყოფილი ასიგნებები მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარებისთვის, 2019 წელთან შედარებით, გაიზარდა 478%-ით, თუმცა მიუხედავად აღნიშნულისა ღვინის რეალიზაციიდან მიღებულმა შემოსავლებმა იკლო 23,5 მლნ აშშ დოლარით, 10%-ით. 2020 წელს, საექსპორტო ბაზრებიდან მიღებული შემოსავლების კლება განპირობებული იყო ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორის შემცირებით და სახელმწიფოს მიერ დაწესებული შესზღუდვებით.

პანდემიის დაწყებიდან მეორე წელს (2021 წელს) საქართველოს ეკონომიკამ დაიწყო თანდათანობითი აღდგენა, რაც დადებითად აისახა სახელმწიფო ბიუჯეტის მთლიან სალდოზე, კერძოდ: ბიუჯეტის დეფიციტმა საბაზისო წელთან შედარებით შეადგინა 398%, ხოლო 2021 წელთან შედარებით იკლო 11%-ით, რამაც განაპირობა მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარებისთვის, ბიუჯეტიდან გამოყოფილი ასიგნებების წინა წელთან შედარებით ზრდა 91%-ით. 2020 წელთან შედარებით, მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარებისთვის სახელმწიფოს მიერ ასიგნებების 91%-ით ზრდამ განაპირობა ღვინის რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავლების 33,5 მლნ აშშ დოლარით ზრდა, რომელიც 15%-ით აღემატება წინა წლის მაჩვენებელს.

რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყებიდან ერთ წელიწადში ბიუჯეტის უარყოფითი მთლიანი სალდო გაიზარდა 21%-ით, რამაც განაპირობა ბიუჯეტიდან გამოყოფილი ასიგნებების, მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარებისთვის, შემცირება 45%-ით, თუმცა მიუხედავად აღნიშნულისა ღვინის რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავალი გაიზარდა 3%-ით.

თავი 6. ფინანსური რისკების შეფასება, პანდემიის და რუსეთ-უკრაინის ომის პერიოდში

პანდემიის და რუსეთ-უკრაინის ომის პერიოდში გაიზარდა ფინანსური რისკი ფინანსური რისკი რადგან:

1. კომპანიების დაფინანსების სტრუქტურაში ვალდებულებების ხვედრითი წილი აჭარბებდა საკუთარი კაპიტალის ხვედრით წილს.
2. კომპანიებს არ შესწევდა უნარი ყველაზე ლიკვიდური აქტივებით დაეფარად მიმდინარე ვალდებულებები.
3. დაფიქსირდა შემთხვევები, როდესაც მარაგების და დებიტორული ბრუნვის მაჩვენებლები ხასიათდებოდა ზრდის ტენდენციით, რაც მიაჩნებდა საწარმოო პროცესის და გაყიდვების შეფერხებაზე და ფინანსური რესურსის შემოღინების შემცირებაზე.
4. დაფიქსირდა ფაქტი, როდესაც ბიზნესის ძირითად შემოსავლების მომტან საქმიანობასთან დაკავშირებული შემოსავალი ნაკლები იყო გასულ ფულად სახსრებზე
5. მოგების მარჟა წინა წელთან შედარებით ხასიათდებოდა კლების ტენდენციით.

თავი 7. პანდემიის და რუსეთ-უკრაინის ომის პერიოდში, არსებითი განუსაზღვრელობების გავლენა სს „თბილღვინო“-ს და შპს „ასკანელი ძმები“-ს ფუნქციონირებადობის პრინციპზე

რისკის მართვის მოდელის მიხედვით დადგინდა, რომ საკვლევ პერიოდებში (2019-2023 წლები), მსხვილ კორპორაციებში, დეფოლტის რისკი არსებობდა მხოლოდ გრძელვადიან პერიოდში, რომლის გამომწვევი ძირითადი მიზეზები იყო ზემოთ ხსენებული ფინანსური ინდიკატორების გაუარესების მაჩვენებლები და რუსეთის ბაზარზე დამოკიდებულების მაღალი ხარისხი. მაგალითად: შპს „ასკანელი ძმები“-ს რისკის შეწონვის საბოლოო კოეფიციენტი 2020, 2021 და 2023 წლებში აჭარბებს დაშვებულ 1,50 ზღვარს, რაც მიანიშნებს ბიზნესის საშუალო რისკიანობაზე და გრძელვადიან პერიოდში დეფოლტის რისკის არსებობაზე.

დასკვნა

პანდემიის და რუსეთ-უკრაინის ომის პერიოდში გაიზარდა დეფოლტის რისკი, ბიზნეს და ფინანსური რისკების ზრდის ხარჯზე, რადგან:

1. აღნიშნულ პერიოდებში გაუარესდა მაკრო გარემო, რამაც გამოიწვია საზოგადოების კეთილდღეობის გაუარესება და ბაზარზე კონკურენციის დონის ზრდა მოთხოვნის შემცირების ხარჯზე, კერძოდ: 2020 წელს წინა წელთან შედარებით საექსპორტო ბაზარი შემცირდა 1,6 მილიონი ბოთლით, ხოლო 2023 წელს 2022 წელთან შედარებით 14,5 მლნ ლიტრით.
2. ზოგიერთი კომპანიის დაფინანსების სტრუქტურაში ვალდებულებების ხვედრითი წილი აჭარბებდა საკუთარი კაპიტალის ხვედრით წილს, მაგალითად: 2021 წელს შპს „ასკანელი ძმები“-ს აქტივების 57% იყო დაფინანსებული ვალდებულებებით და ა.შ.
3. კომპანიებს არ შესწევდა უნარი ყველაზე ლიკვიდური აქტივებით დაეფარად მიმდინარე ვალდებულებები.
4. დაფიქსირდა შემთხვევები, როდესაც მარაგების და დებიტორული ბრუნვის მაჩვენებლები ხასიათდებოდა ზრდის ტენდენციით, რაც მიანიშნებდა საწარმოო პროცესის და გაყიდვების შეფერხებაზე და ფინანსური რესურსის შემოღინების შემცირებაზე.
5. დაფიქსირდა ფაქტი, როდესაც ბიზნესის ძირითად შემოსავლების მომტან საქმიანობასთან დაკავშირებული შემოსავალი ნაკლები იყო გასულ ფულად სახსრებზე
6. მოგების მარჟა წინა წელთან შედარებით ხასიათდებოდა კლების ტენდენციით.

გარდა ზემოთხსენებულისა, რისკის მართვის მოდელის მიხედვით დადგინა, რომ საკვლევ პერიოდებში (2019-2023 წლები), მსხვილ კორპორაციებში, დეფოლტის რისკი არსებობდა მხოლოდ გრძელვადიან პერიოდში, რომლის გამომწვევი ძირითადი მიზეზები იყო ზემოთ ხსენებული ფინანსური ინდიკატორების გაუარესების მაჩვენებლები და რუსეთის ბაზარზე დამოკიდებულების მაღალი ხარისხი. მაგალითად: შპს „ასკანელი ძმები“-ს რისკის შეწონვის საბოლოო კოეფიციენტი 2020, 2021 და 2023 წლებში აჭარბებს დაშვებულ 1,50 ზღვარს, რაც

მიანიშნებს ბიზნესის საშუალო რისკიანობაზე და გრძელვადიან პერიოდში დეფოლტის რისკის არსებობაზე.

დღეის მდგომარეობით ღვინის მოხმარების მსოფლიო ტენდენციები იცვლება, განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ღვინის ხარისხს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოში ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ხარისხს განსაკუთრებული ყურადღება ენიჭება, რაც აძლიერებს ქვეყნის, როგორც ხარისხიანი ღვინის მწარმოებლის იმიჯს მსოფლიოში.

ახალ საექსპორტო ბაზრების ათვისების მიუხედავად, რუსეთის ფედერაციის ბაზარზე დამოკიდებულების ხარისხი კვლავ მაღალი რჩება.

სახელმწიფოს მიერ ბოლო წლებში გატარებული ღონისძიებები ღვინისა და ყურძნის ხარისხის გასაუმჯობესებლად ეფექტურია, რადგან აღნიშნულმა გადაწყვეტილებამ განაპირობა ქართულ ღვინოზე ფასების ზრდა, მაგალითად: 2023 წელს ექსპორტირებული ღვინის ღირებულება გაიზარდა 6,7 მლნ აშშ დოლარით მაშინ, როდესაც 2023 წელს წინა წელთან შედარებით ექსპორტირებული იყო 14,5 მილიონი ლიტრით ნაკლები ღვინო.

სექტორის ძირითადი შემოსავლის წყარო საექსპორტო ბაზრებია, რაც ზრდის ხარისხიანი ღვინის წარმოების მნიშვნელობას.

სამიზნე ბაზრებზე პოზიციების გამყარებას ხუთი ძირითადი ბარიერი უშლის ხელს:

1. ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების დაბალი ცნობადობა;
2. ღვინის საცალო ქსელებში განთავსებასთან და მარკეტინგთან დაკავშირებული მაღალი ხარჯები;
3. ქართული ღვინის დაბალი ხარისხი;
4. წარუმატებლობის შიში;
5. ძლიერი კონკურენცია.

კრიზისულ პერიოდში არსებითი განუსაზღვრელობების არსებობამ გამოიწვია კომპანიების საოპერაციო საქმიანობების გაუარესება.

პანდემიის პერიოდში საქართველოს საკრედიტო რეიტინგი უცვლელი დარჩა, ხოლო ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების შემოსავლების შემცირებამ განაპირობა ბიუჯეტის 10%-ზე მეტად ზრდა.

დისერტაციის თემასთან დაკავშირებული პუბლიკაციების ნუსხა

1. დათო კუჭაშვილი, ნინო ჯღამაძე, „პანდემიის გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე“, ჟურნალი „აბრეშუმის გზის მე-17 საერთაშორისო კონფერენცია“, 2022, მე-4 კვარტალი, გვერდები 115-126.
2. დათო კუჭაშვილი, ნინო ჯღამაძე, „რისკის მართვის მოდელი ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორში“, ჟურნალი „აბრეშუმის გზის მე-19 საერთაშორისო კონფერენცია“, 2024, მე-4 კვარტალი, გვერდები 221-234.
3. დათო კუჭაშვილი, „რისკის შეფასების მოდელი ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორისათვის“, ჟურნალი „ქართველი მეცნიერები“, 2024, მე-4 კვარტალი, გვერდები 570-588.
4. დათო კუჭაშვილი, „ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების სექტორის გამოწვევები პანდემიის და რუსეთ-უკრაინის ომის პერიოდში“, ჟურნალი „ქართველი მეცნიერები“, 2025, პირველი კვარტალი, გვერდები 191-204.

University of Georgia

School of Business and Administrative Sciences

Doctoral Program: Business Administration

Manuscript rights

Dato Kutchashvili

**The Impact of the Macro Environment on Business and Financial Risks in Large
Corporations During Crisis Periods (Case Study of Wine and Alcoholic Beverages Industry)**

For obtaining the academic degree of Doctor of Business Administration

"Dissertation Synopsis"

(Qualification Code - Business Administration)

Tbilisi

2025

The thesis was completed in Georgia University of Business and Administrative Sciences Academic in the School of Doctor of Business Administration to obtain quality.

Commission Members:

Head of the Commission: Eka Gegeshidze, Professor, Phd.

Scientific supervisor- Nino Jghamadze, Professor, Phd.

Council member: Givi Lemonjava, Professor, Phd.

Experts in the Dissertation Board:

1. Nino Davitaia, Professor, Phd.
2. Maia Chiabrishvili, Professor, Phd.
3. Tea Kbiltsetskhlashvili, Affiliated Associate Professor, Phd.

The defense of the thesis will be held on March 25, 2025, at 16:00, The University of Georgia, Building III, Room #325.

The dissertation can be viewed at the University of Georgia in the library and on ug.edu.ge;

The dissertation Abstract was sent on March 25.

Secretary of Dissertation Council, Manager of Doctoral Programs of UG, Natia Manjikashvili.

General Description of the Work

Risk is an integral part of human life and business, as any decision-making is associated with desirable or undesirable outcomes. A risk source is any event that, if it occurs, causes financial loss to the company, which may lead to reduced company solvency and increased liquidity risk, negatively impacting the company's strategic goals and objectives. Financial risks and various types of crises can significantly impact almost all areas of entrepreneurial activity. This work addresses predicting such risks and managing expected outcomes when they occur. The paper provides a global analysis of the wine and alcoholic beverages sector, including trends and prospects in vineyard development, wine production, and global market consumption. Additionally, besides financial and business risks, the paper studies and evaluates other types of risks and their impact on the wine business.

The research aims to assess the impact of crisis periods on the default risk of companies operating in the wine and alcoholic beverages industry and develop a risk management model that ensures identification of significant risks arising from substantial business uncertainties, by evaluating risk factor materiality levels using criteria and algorithms.

The research project employed both primary and secondary research methods, studying and examining the wine and alcoholic beverages sector.

Primary research used both qualitative and quantitative research methods to determine and analyze whether large business owners faced financial risks during crisis periods (pandemic and Russia-Ukraine war periods) and what challenges they encountered.

Default risk assessment in the aforementioned industry was conducted based on business and financial risk analysis.

Business risk study (for the wine and alcoholic beverages industry) was conducted considering the following issues and criteria:

1. Determining market type, which type of market the above-mentioned industry belongs to, and their profit maximization conditions in short and long term periods.

2. Consumer market analysis - studied factors determining consumer behavior and how it changed during the pandemic and Russia-Ukraine war periods.
3. Distribution of sales volume percentage shares in local and export markets.
4. Determining causes of demand increase/decrease in local and international markets.
5. Analysis of growth and decline dynamics of local and export markets.
6. Assessment of competition level in the local market (see Table 1 for assessment criteria).

Table 1: *Competition Assessment Criteria*

6) Competition between sellers: a) Intensive; b) Moderate; c) Weak.
7) Threat of new competitor entry in the industry: a) Inability to achieve economies of scale; b) Difficulties associated with mastering technologies and know-how; c) Learning/experience effect; d) Consumer loyalty to specific brands; e) Capital investment size; f) Actions of regulatory bodies; g) Tariff and non-tariff restrictions.
8) Threat of substitute emergence.
9) Supplier's competitive power.
10) Buyer's competitive power.

7. Analysis of major export markets - this assessment was conducted according to market risk and attractiveness parameters.

Financial risk assessment was conducted through financial analysis, which evaluated:

1. Analysis of financial position;

2. Analysis of financial results;
3. Dynamics of funding sources;
4. Cash flow analysis.

During the research process, financial analysis included both horizontal and vertical structure analysis. The companies' main financial coefficients were also examined, such as:

1. Current and quick liquidity ratio;
2. Inventory turnover ratio;
3. Accounts receivable turnover ratio;
4. Loan solvency ratio;
5. Interest coverage ratio;
6. Net profit margin;
7. Return on assets;
8. Return on investment.

Table 2. *Financial Risk Assessment*

<i>Vertical Analysis</i>	Horizontal Analysis (% change, growth and decline dynamics)	Financial Coefficient Analysis:
4) Vertical analysis of assets	Horizontal analysis of assets	9. Current and quick liquidity ratios 10. Inventory turnover ratio 11. Accounts receivable turnover ratio 12. Loan solvency ratio
5) Vertical analysis of capital and liabilities	Horizontal analysis of capital and liabilities	13. Interest coverage ratio 14. Net profit margin 15. Return on assets

		16. Return on investment
6) Vertical analysis of profit-loss statement	Horizontal analysis of profit-loss statement	

To study the macro environment, secondary research methods were used, specifically online databases and archival research. Information necessary for research was also gathered from literature, databases, and various sources. The following macro indicators were used to study the macro environment: GDP, unemployment, foreign direct investment, monetary sector, national currency exchange rate, foreign trade, state debt, credit rating, and Georgia's position in international ratings.

A risk management model was created as part of the research project's framework to guarantee the identification of pertinent adverse events and the evaluation of their impact should they materialise. The paper presents a risk management model for the wine and alcoholic beverage industry that makes it feasible to evaluate how material risks resulting from material uncertainties may affect the company's goals and objectives. Furthermore, this model enables the use of criteria and algorithms to evaluate the significance of a risk factor in order to establish the priorities for risk management.

While planning the risk management model consideration should be given to procedures and risk factors such as:

1. Identification of material uncertainties - indicators for a company's going concern include:

- 1.1. Financial events;
- 1.2. Operational events;
- 1.3. Other circumstances.

2. The following criteria for determining the risk factor were identified for each event:

- 1.1. Financial events:
 - 1.1.1. Short term Liquidity assessment;
 - 1.1.2. Quick liquidity assessment;
 - 1.1.3. Inventory turnover;
 - 1.1.4. Accounts receivable;

- 1.1.5. Solvency;
- 1.1.6. Financing dynamics;
- 1.1.7. Signs of termination of financial support from creditors;
- 1.1.8. Negative cash flows from operating activities;
- 1.1.9. Significant operating losses or a sharp depreciation in the value of income generating assets;
- 1.1.10. Delays to dividend payments or their suspension;
- 1.1.11. Profit margin.

1.2. Operational events:

- 1.2.1. Foreign trade dependency ratio;
- 1.2.2. Russian market dependency ratio;
- 1.2.3. Ukrainian market dependency ratio;
- 1.2.4. Loss of a major export market;
- 1.2.5. Loss of a major raw material supplier or a license;
- 1.2.6. Threat of emergence of a competitor.

1.3. Other events:

- 1.3.1. Litigation brought against the company;
- 1.3.2. Changes in law or government policy that are likely to have a negative impact on the business;
- 1.3.3. Insufficient insurance coverage for natural disasters.

7. To ascertain the level of significance of a particular risk factor criterion, weights are assigned to specific risk factors; the total of the weights of all risk factor assessment criteria must equal 100%.
8. The coefficient for each risk factor is determined using a three-point system, where:
 - 8.1. point for low risk;
 - 8.2. points for moderate risk;
 - 8.3. points for high risk.
9. The value of the materiality criterion for each risk is multiplied by the level of significance of the risk coefficient of each risk factor, which is equal to the weighting coefficient. The closer the weighting coefficient is to one, the less risky the impact of each risk factor on business activities and vice versa.

6. The impact of the materiality and risk level of the overall business, as well as each risk factor assessment criterion, on the operability principle was used to construct a risk management model matrix.

Risk management model is completed by summation of the weighted coefficient of each risk element.

If:

1. The sum is less than one (1), there is little risk to the company and no threat to the functionality principle.
2. If the sum falls between one and two, the business is medium-risk and the functionality principle is not immediately threatened.
3. The business is at high risk and the functionality principle is in jeopardy if the sum falls between two and three.

Risk assessment and selection criteria

20 risk factors were used as criteria to assess the level of risk (Hopkin, 2021, Horngren 2006, Chiladze, 2018). In order to determine the degree of risk to the company's functioning, based on the use of focus groups, each of the selected risk factor criteria was assigned a materiality percentage, the sum of which amounted to 100%:

Table 3: *Risk factor evaluation criteria (materiality percentage)*

<i>N</i>	<i>Risk assessment criteria:</i>	
	<i>Financial events</i>	<i>50%</i>
1	Short-term liquidity	7%
2	Quick liquidity	7%
3	Inventory turnover	4%
4	Accounts receivable ratio	4%
5	Solvency	5%
6	Dynamics of funding sources	5%
7	Signs of termination of financial support from creditors;	4%

8	Cash flows from operating activities;	3%
9	Change in the value of assets intended to generate income	2%
10	Suspension or delay of dividend payments;	2%
11	Profit margin.	7%
	Operational events	40%
12	Foreign trade dependency ratio;	7%
13	Russian market dependency ratio;	8%
14	Ukrainian market dependency ratio;	5%
15	Loss of a major export market;	8%
16	Loss of a major raw material supplier or a license;	8%
17	Threat of emergence of a competitor.	4%
	Other events:	10%
18	Litigation brought against the company;	5%
19	Changes in law or government policy that are likely to have a negative impact on the business;	3%
20	Insufficient insurance coverage for natural disasters.	2%
	<i>Total</i>	100%

In the following stage of the research, a three-point coefficient system was selected and the value of the coefficient was determined for each risk factor:

1. Short term Liquidity

1 point	2 points	3 points
one or more than one	0,6-0,9	0,1-0,5

2. Quick liquidity assessment;

1 point	2 points	3 points
or more than one	0,6-0,9	0,1-0,5

3. Inventory turnover;

1 point	2 points	3 points
one or more than one (average inventory days sale - 360 days or less)	0,6-0,9 (average 400-600 inventory days sale)	0,1-0,5 average 720-3600 inventory days sale)

4. Accounts receivable;

1 point	2 points	3 points
one or more than one (Debtor is paid in 360 days or less)	0,6-0,9 (The debtor is typically covered every 400-600 days).	0,1-0,5 (The debtor is typically covered every 720-3600 days).

5. Solvency;

1 point	2 points	3 points
1%-20% (1%-20% of assets are funded by debt)	21%-50% (21%-50% of assets are funded by debt)	51%-100% (51%-100% of assets are funded by debt)

6. Financing dynamics;

1 point	2 points	3 points
equity in financing sources exceeds the liabilities.	Liabilities and equity make up the same percentage of financing sources.	The share of equity in financing sources is less than the share of liabilities.

7. Signs of termination of financial support from creditors;

1 point	2 points	3 points
No signs of financial support being cut off.	The company's search for funding is complicated, but feasible.	termination of financial assistance from creditors.

--	--	--

8. Cash flows from operating activities

1 point	2 points	3 points
The income from the company's primary revenue-generating activities exceeds its cash outflows.	Income from the company's main income-generating activities equals cash outflows.	The income from the company's primary revenue-generating activities is less than the cash outflow.

9. Change in the value of income generating assets; (percentages depends on the characteristics of a sector)

1 point	2 points	3 points
No impairment of assets	Assets depreciated slightly (1%-10%)	sharp increase in asset impairment (11%>)

10. Delays to dividend payments or their suspension;

1 point	2 points	3 points
No dividend suspensions	Deferred dividends	Dividend suspensions

11. Profit margin.

1 point	2 points	3 points
20% > Every 100 GEL of product sold results in a profit of at least 20 GEL.	10%-20% The company earns 10 to 20 GEL for every 100 GEL of product sold.	0%-9% The company earns 9 GEL or less for every 100 GEL of product sold

12. Foreign trade dependency ratio;

1 point	2 points	3 points
The company diversified its export markets.	Despite the lack of diversity in export markets, the product is	Only the local market sells the product.

	sold on the domestic market.	
--	------------------------------	--

13. Russian market dependency ratio;

1 point	2 points	3 points
1%-29% (The Russian market accounts for 1% to 29% of exports.)	30%-49% (The Russian market accounts for 30%-49% of exports.)	50% and more (The Russian market accounts for at least 50% of exports).

14. Ukrainian market dependency ratio;

1 point	2 points	3 points
1%-9% (1% to 9% of exports are sold in Ukraine).	10%-29% (10%-29% of exports are sold in Ukraine).	30% and more (30% or more of exports are sold in Ukraine).

15. Loss of a major export market;

1 point	2 points	3 points
No loss of major export market	Loss of minor exports	Loss of a strategically important key export market

16. Loss of a major raw material supplier or a license;

1 point	2 points	3 points
a) The business is pursuing a vertical integration strategy. b) The company has not lost its licence.	The company is pursuing a horizontal integration strategy, and gaps in raw material supply for production have been identified.	The company is using a horizontal integration strategy and has lost a key supplier and licence.

17. Competitive threat.

1 point	2 points	3 points
---------	----------	----------

The market growth rate increases due to consumer demand	No increase in demand in the market.	Market is shrinking due to falling demand.
---	--------------------------------------	--

18. Litigation brought against the company;

1 point	2 points	3 points
No legal proceedings initiated against the company.	A lawsuit filed against the company, but no fine imposed.	The company was sued and ordered to pay a significant fine.

19. Changes in law or government policy that are likely to have a negative impact on the business;

1 point	2 points	3 points
There have been no changes to the law or government policy that will have a negative impact on business.	Changes in the law and state policy had a minor impact on business.	Changes in the law and state policy had a negative impact on business.

20. Insufficient insurance coverage for natural disasters

1 point	2 points	3 points
No natural disaster occurred.	Natural disasters disrupted supplies, but the costs were covered by insurance.	a) Natural disasters disrupted the supply chain; b) No insurance was used.

The research confirmed that during crisis periods, prerequisites for increased default risk include high levels of industry competition, high proportion of liabilities in funding sources, and increasing dynamics in inventory and accounts receivable coefficients.

Based on analytical and statistical processing of research data, proposals and recommendations were developed to improve the situation in Georgia's wine and alcoholic beverages industry, including: the

necessity of developing new markets and export diversification to reduce default risk; avoiding loans dominated in foreign currency; reducing the proportion of liabilities in the financing structure and increasing quick liquid assets to reduce default risk; increasing production of high-quality wine to reduce dependence on the Russian market. See the paper for this and additional detailed information.

The research results will help companies operating in the wine and alcoholic beverages sector with default risk management. Recommendations and proposals will be offered to interested parties, state policy makers, and business entities involved in the wine and alcoholic beverages industry.

Implementation of the proposed recommendations will allow entrepreneurs to effectively handle emerging challenges and develop strategies to strengthen risk management in the wine and alcoholic beverages sector, taking maximum consideration of consumer demands and desires.

The doctoral dissertation consists of 256 pages and includes a review, table of contents, introduction, 7 chapters, conclusions and recommendations, 1 appendix. The paper also contains 99 tables and 4 illustrations. The paper is accompanied by a bibliography.

Contents:

Introduction	50
Chapter 1. Global Analysis of Wine and Alcoholic Beverages Market	51
Chapter 2. Profit Maximization Conditions in Wine and Alcoholic Beverages Market.....	53
Chapter 3. Georgia's Economy During the Pandemic and Russia-Ukraine War.....	54
Chapter 4. Impact of Russia-Ukraine War on Georgia's Economy.....	57
Chapter 5. State Budget's Impact on Wine and Alcoholic Beverages Sector.....	58
Chapter 6. Financial Risk Assessment	59
Chapter 7. Impact of Material Uncertainties on the Going Concern Principle of JSC "Tbilvino" and LLC "Askaneli Brothers" During the Pandemic and Russia-Ukraine War Period.....	60
Conclusion	61
List of Publications Related to the Dissertation	63

Introduction

The development of the wine and alcoholic beverages sector represents a strategically important task for Georgia's economy to achieve economic diversification and reduce dependence on the tourism sector.

For business, crisis is associated with uncertain and significant events that threaten an organization's operational, reputational, and financial stability, negatively affecting the company's continuous development. During crisis periods, quick and effective response from management is important to protect the business's going concern principle.

During crisis periods, the financial sector experiences a ripple effect through currency fluctuations, market volatility, and interest rate changes that affect business financing structures. Companies with large portions of international market financing are forced to properly and effectively manage their financial portfolios to mitigate potential losses. The Russia-Ukraine war has a significant impact on the global business environment and financial and business risks.

The COVID-19 pandemic radically changed the business environment and society's rhythm of life. The pandemic caused significant damage to the macro environment, which in turn negatively affected the "business climate" and social welfare.

During crisis periods, unfavorable business outcomes are related to internal and external risks. The deterioration of the country's main macro indicators led to increased external risks, which caused increased internal risks for small and large companies. Specifically, increased competition, negative economic growth, and worsened social conditions led to increased transportation, supply, production, and operational risks, which called into question the business's going concern principle.

Chapter 1. Global Analysis of Wine and Alcoholic Beverages Market

The world began 2022 with high inflation, an energy crisis (due to the Russia-Ukraine war), and global supply chain collapse. Considering these circumstances, wine prices increased significantly in the market, which caused a slight decrease in alcoholic beverage consumption.

In 2022, compared to 2020, the world's vineyard area has been showing an annual declining trend: specifically, in 2022 compared to 2020, vineyard area decreased by 0.5 million hectares, or 0.7%. The main reason for the decline was the reduction of vineyard areas in the United States, Spain, Argentina, Moldova, and Turkey, although vineyard areas were increasing in countries such as India, Russia, and Brazil. In 2023, the world's vineyard area continued to decline and is reduced by 2.04% compared to 2020.

The global wine production market has shown a declining trend over the last 3 years (2020-2023), specifically: wine production decreased by 25 million hectoliters, or 9.5%. The main factors maintaining this declining trend were deteriorating climate conditions (drought, hail, heavy rainfall, fire), fungal diseases, and reduction in vineyard areas. In 2022, global wine production amounted to 258 million hectoliters, which is 3 million hectoliters less than in 2021. In 2023, compared to 2022, wine production decreased by 21 million hectoliters, 8.1%.

Wine and alcoholic beverage consumption in 2023 decreased by 11 million hectoliters compared to the previous year, approximately 4.7%, with the main causes being:

1. Russia-Ukraine war and the resulting energy crisis;
2. Supply chain disruption, which caused sharp increases in wine and alcoholic beverage production costs, reflected in product price increases;
3. Reduction in vineyard areas, which caused a decrease in wine and alcoholic beverage production volume;
4. Deterioration of population welfare during the pandemic period, which caused less activity in the wine and alcoholic beverages market, reflected in decreased market demand. The implementation of quarantine measures, reduction in tourist flows, and closure of sales

channels led to a reduction in the wine and alcoholic beverages market and sharp increase in competition among producers.

Chapter 2. Profit Maximization Conditions in Wine and Alcoholic Beverages Market

The wine and alcoholic beverages market belongs to a monopolistic competition market system because:

1. Companies in the industry sell products that differ at least slightly from competitors' offerings. Specifically, in the wine and alcoholic beverages market, products differ from each other by: aging, production technology, color, aroma, taste, quality, alcohol content, etc.
2. There are many sellers in the market, making it saturated, as supply and demand indicators are balanced.

Based on market characteristics, alcoholic beverage producers make profits in the short term when price is higher than average total cost ($P > ATC$), and incur losses when price is lower than average total cost ($P < ATC$).

In the long term, since the alcoholic beverages market is monopolistically competitive, companies' profit is zero, as due to market characteristics, price equals average marginal cost ($P = ATC$).

Chapter 3. Georgia's Economy During the Pandemic and Russia-Ukraine War Period

From 2019 to 2021, the number of socially vulnerable people in Georgia increased. Specifically, compared to 2019, in 2021 the number of subsistence allowance recipients increased by 215,794 people, or 50.4%, while in 2020 compared to 2019 (one year after the pandemic started), the population relying on state aid increased by 97,225 people, or 22.7%. In 2021, the number of subsistence allowance recipients reached 643,167 people, which represented almost 16% of the total population. Besides the above, it's noteworthy that during the Russia-Ukraine war period, this indicator continued to increase, and in March 2023 compared to 2022, the number of subsistence allowance recipients increased by 26,577 people, 4% (www.socialjustice.org.ge, 2023). In 2023, the number of social assistance recipients is at a historic maximum and represents 18% of the total population, which is 0.6% higher than the 2022 indicator.

One year after the start of the pandemic, Georgia's economic growth was -6.8%, caused by: the "collapse" of the tourism sector, reduced export volume, national currency devaluation, decreased public income, reduced market demand, etc. During the COVID-19 period (2020), the economic decline from 5% to -6.8% led to a 22.7% increase (97,225 people) in subsistence allowance recipients. In 2021, Georgia's economy showed signs of recovery, resulting in GDP growth of 10.4%, while in January-June 2022, economic growth was 10.5%.

The consequences of the Russia-Ukraine war negatively impacted Georgia's economy - specifically, in the first year after this event began, Georgia's economy decreased by 3.5%. The main causes were: sharp declines in investment activities, trade balance, and Ukraine's economy. One year after the pandemic started, GDP per capita decreased by \$441, meaning that in 2020 compared to 2019, one person living in Georgia produced on average \$441 less in final products and services within the country's borders than before the pandemic. In 2021, GDP per capita increased by 17.8% compared to 2020, which can be considered positive. One year after the start of the Russia-Ukraine war, GDP per capita increased by \$1,487.8 USD, while Georgia's economy decreased by 3.5% during this period.

Employment level is a prerequisite for economic growth, as more employed people lead to increased market activity, which causes higher demand for goods/services. During the pandemic, a large

portion of society became unemployed, but regarding the Russia-Ukraine war, it did not affect unemployment rates, as shown by the following statistics: one year after the start of the Russia-Ukraine war, unemployment decreased by 0.9%, and as of the second quarter of 2024, Georgia's unemployment rate reached a historic minimum of 13.7% (www.geostat.ge, 2024).

One year after the pandemic started, Foreign Direct Investment (FDI) decreased by 57.2% compared to the previous year, amounting to 572 million USD. This was caused by: deteriorating business environment, reduced economic activities, and increased financial and currency risks (www.economy.ge, 2024). In the first quarter of 2022, FDI reached a record level of 568.2 million USD, four times higher than the first quarter of 2021. Despite this, one year after the start of the Russia-Ukraine war, FDI decreased by 503 million USD (24%), which negatively impacted the national currency exchange rate (www.economy.ge, 2024).

During the pandemic, one of the main reasons for inflation growth in Georgia was the worldwide increase in consumer product prices. One of the National Bank's main tasks is maintaining moderate inflation to prevent deterioration of public living standards and welfare. The National Bank's leverage on inflation is the monetary policy (refinancing) rate. From January 29, 2020, to December 9, 2020, the monetary policy rate decreased from 9% to 8%, while one year after the start of the Russia-Ukraine war, the refinancing rate decreased from 11% to 9.5% (www.nbg.gov.ge, 2024).

In 2020, Georgia's foreign trade turnover decreased by 14.8% one year after the pandemic started (compared to 2019), amounting to 11,347.7 million USD. The reasons for the decrease in foreign trade turnover were a 12% reduction in exports and a 15.9% reduction in imports (www.economy.ge, 2020). One year after the start of the Russia-Ukraine war, foreign trade turnover amounted to 21,690 million USD, exceeding the 2022 figure by 2,559 million USD. The increase in foreign trade turnover was due to a 9% increase in exports and a 15% increase in imports (www.economy.ge, 2024).

After the first case of COVID infection in Georgia, the lari depreciation process became active, as there was a sharp decrease in tourists, exports, and remittances from February, which caused disruption in foreign currency inflows. One year after the start of the Russia-Ukraine war, the

highest exchange rate of the national currency was recorded at 3.4019 (www.lari.ge, 2024), mainly caused by the sharp drop in remittances and export figures from Russia and Ukraine due to the war.

State debt volume increased sharply during the pandemic period and amounted to 62.8% (relative to GDP) (www.economy.ge, 2024). Unlike the pandemic, the Russia-Ukraine war did not affect the fiscal sector; specifically: in 2022-2023, government debt relative to GDP decreased by 0.8% and amounted to 38.4% (www.economy.ge, 2024).

A decrease in the country's credit rating has a more negative effect on the country's economy than an increase has a positive effect, meaning a credit rating decrease increases the country's default risk more significantly. The higher the credit rating, the greater the country's access to international financial markets and foreign investments. In August 2020, S&P and Fitch left Georgia's credit rating unchanged. According to S&P "BB" with stable outlook, according to Fitch "BB" with negative outlook (www.bm.ge, 2024). Despite the Russia-Ukraine war, as of 2024, Georgia's credit rating improved and was rated by Fitch as "BB" with stable outlook (www.1tv.ge, 2024). The main reason for this positive trend was the reduction of government debt relative to GDP by 21.2% in 2024 compared to 2020 (www.economy.ge, 2023). Since 2020, despite geopolitical tensions, Georgia's sovereign ratings have not deteriorated.

Chapter 4. Impact of the Russia-Ukraine War on Georgia's Economy

On February 24, 2022, Russia launched a full-scale war in Ukraine, which continues to this day.

Unlike other countries, the Russia-Ukraine war is much more dangerous and painful for Georgia, not only financially and economically but also due to historical ties with both Ukraine and Russia. The very first week of the Russia-Ukraine war negatively affected both the Russian ruble and Georgian lari; specifically, the lari depreciated by 12 tetri against the dollar.

The Russia-Ukraine war has three main negative impacts on Georgia's economy:

1. Both Ukraine and Russia are strategically important financial partners for Georgia, resulting in significant losses in remittances, trade, and tourism revenues. In turn, the decline in budget revenues causes delays in implementing important projects for Georgia.
2. The conflict is in the Black Sea region, making the regions unattractive to investors due to increased political risk.
3. Sanctions imposed on Russia have a negative impact on the entire world economy, which also damages Georgia's economy.

Chapter 5. State Budget Impact on Wine and Alcoholic Beverages Sector

One year after the pandemic started (2020), the budget deficit increased by 462% compared to the base year and by 191% compared to the previous year. Despite this, in 2020, budget allocations for viticulture and winemaking development increased by 478% compared to 2019. However, despite this, revenue from wine sales decreased by 23.5 million USD (10%). In 2020, the decline in export market revenues was due to the reduction in the wine and alcoholic beverages sector and state-imposed restrictions.

In the second year after the pandemic started (2021), Georgia's economy began gradual recovery, which positively affected the state budget's total balance. Specifically: the budget deficit was 398% compared to the base year and decreased by 11% compared to 2021, which led to a 91% increase in budget allocations for viticulture and winemaking development compared to the previous year. Compared to 2020, the 91% increase in state allocations for viticulture and winemaking development led to a 33.5 million USD increase in wine sales revenue, which is 15% higher than the previous year's figure.

One year after the start of the Russia-Ukraine war, the negative total budget balance increased by 21%, which led to a 45% decrease in budget allocations for viticulture and winemaking development. However, despite this, revenue from wine sales increased by 3%.

Chapter 6. Financial Risk Assessment During the Pandemic and Russia-Ukraine War

Financial risk increased during the pandemic and Russia-Ukraine war because:

1. The share of liabilities in companies' financing structure exceeded the share of equity.
2. Companies were unable to cover current liabilities with their most liquid assets.
3. There were cases where inventory and accounts receivable turnover indicators showed an upward trend, indicating disruption in production processes and sales, and reduced financial resource inflow.
4. There were instances where income related to the business's main revenue-generating activities was less than cash outflows.
5. The profit margin showed a declining trend compared to the previous year.

Chapter 7. Impact of Material Uncertainties on the Going Concern Principle of JSC "Tbilvino" and LLC "Askaneli Brothers" During the Pandemic and Russia-Ukraine War

According to the risk management model, during the research periods (2019-2023), in large corporations, default risk existed only in the long term, mainly caused by the deterioration of the above-mentioned financial indicators and high dependence on the Russian market. For example: LLC "Askaneli Brothers" final risk-weighting coefficient in 2020, 2021, and 2023 exceeds the permitted 1.50 threshold, indicating medium business risk and the existence of default risk in the long term.

Conclusion

During the pandemic and Russia-Ukraine war periods, default risk increased due to rising business and financial risks, because:

1. The macro environment deteriorated during these periods, leading to worsening public welfare and increased market competition due to reduced demand. Specifically: in 2020, the export market decreased by 1.6 million bottles compared to the previous year, while in 2023, it decreased by 14.5 million liters compared to 2022.
2. In some companies' financing structure, the share of liabilities exceeded the share of equity. For example: in 2021, 57% of LLC "Askaneli Brothers'" assets were financed by liabilities, etc.
3. Companies were unable to cover current liabilities with their most liquid assets.
4. There were cases where inventory and accounts receivable turnover indicators showed an upward trend, indicating disruption in production processes and sales, and reduced financial resource inflow.
5. There were instances where income related to the business's main revenue-generating activities was less than cash outflows.
6. The profit margin showed a declining trend compared to the previous year.

Furthermore, according to the risk management model, during the research periods (2019-2023), in large corporations, default risk existed only in the long term, mainly caused by the deterioration of the above-mentioned financial indicators and high dependence on the Russian market. For example: LLC "Askaneli Brothers'" final risk-weighting coefficient in 2020, 2021, and 2023 exceeds the permitted 1.50 threshold, indicating medium business risk and the existence of default risk in the long term.

Currently, global wine consumption trends are changing, with special attention being paid to wine quality. Consequently, special attention is given to the quality of wine and alcoholic beverages in Georgia, which strengthens the country's image as a quality wine producer worldwide.

Despite penetrating new export markets, the degree of dependence on the Russian Federation market remains high.

State measures implemented in recent years to improve wine and grape quality are effective, as this decision led to increased prices for Georgian wine. For example: in 2023, the value of exported wine increased by 6.7 million USD while 14.5 million liters less wine was exported compared to the previous year.

The sector's main source of revenue is export markets, which increases the importance of quality wine production.

Five main barriers hinder strengthening positions in target markets:

1. Low recognition of wine and alcoholic beverages
2. High costs associated with wine retail placement and marketing
3. Low quality of Georgian wine
4. Fear of failure
5. Strong competition

The existence of material uncertainties during the crisis period caused deterioration in companies' operational activities.

During the pandemic, Georgia's credit rating remained unchanged, while the decrease in wine and alcoholic beverage revenues led to a budget increase of more than 10%.

List of Publications Related to the Dissertation

1. Dato Kuchashvili, Nino Jghamadze, "Impact of the Pandemic on Georgia's Economy", Journal "17th International Silk Road Conference", 2022, 4th Quarter, pages 115-126.
2. Dato Kuchashvili, Nino Jghamadze, "Risk Management Model in Wine and Alcoholic Beverages Sector", Journal "19th International Silk Road Conference", 2024, 4th Quarter, pages 221-234.
3. Dato Kuchashvili, "Risk Assessment Model for Wine and Alcoholic Beverages Sector", Journal "Georgian Scientists", 2024, 4th Quarter, pages 570-588.
4. Dato Kuchashvili,, "Challenges for the Wine and Spirits Sector During the Pandemic and the Russian-Ukraine War" Journal " Georgian Scientists", 2025, 1th Quarter, pages 191-204.